

M A G Y A R M E R K U R

1789-dik évfolyamban.

A' Róm. Csász. és Apost. Kir. Fels. különös engedelmevel.

Szerdán Böjt - más - Havanak 4 - dik Napján.

Bétsi tudósítások.

Minden igaz Hazafiaknak öröme és vitéz Magyarainknak, a' kik majdan táborba szállni fognak, vigasztalására, jelentem: hogy minekutánna a' Fő Vezér Lászy Gróf az ő beteges állapota miatt a' táborban való szolgálatját ő Felsége engedelmevel le-tette, ő Felsége a' nagy tábornak Vezérségét a' Feldmarsallnak és udvari hadi Présesnek, Hadik Grófnak által-adni méltóztatott. — Nintsen semmi kétség benne, hogy ez a' meg-öszült vezér, a' kinek nevével rettegtek a' Pruszszok, majdan olly jeles dolgokat véghez vinni fog, mellyeket Európa bámulással hallani fog. Hadik már az utóbbi Török háboruban mint Húszár - Hadnagy vitézkedett a' Törökök ellen: most pedig mint egy nagy hadi seregnek vezére indul ki ellenek. Tsak kevés idő múljon még; és majdan

R

há-

bámúlásra méltó dolgokat hallani fogunk Vitéz három vezéreink felől. Hadik a' nagy tábornak vezére, jobb kéz felől annak szíves barátja Laudon a' Horvát országi sereggel, bal szárnyán Kóburg Hertzeg, Khotim várának vitéz győzője, könnyü Magyar lovasfival, a' Törököket mindenfelől szorongatni fogják. A' tábori kezületek sietséggel meg-tétetnek; szabadsággal volt tiszték seregeikhez mennek, és a' vezérek az ő tábori szereiket el küldik előre a' tábori seregekhez. Hadik és Laudon nem fognak sokáig késni a' táborba való szállással. Laudont csak az ő beteges lába tartóztatja. Nem régen öszve-gyűltenek az orvosok, hogy Laudonnak beteg lába eránt tanácsot tartsanak.,, Nó Uraim, meg-szóllítja őket Laudon, mit itélnek kentek az en lábam felől? Nem egyéb a' baj, hanem köszvény felelének ezek; és csak járással és mozgással lehet ezt a' betegséget el-űzni.,, Noszfza, ugy mond ez, csak gyógyítsanak-meg az Urak engem, a' jövő nyáron által elég *kommóziót* szerzek magamnak a' Törökökkel.,,

Bétsben a' múlt hónapnak 21-én sokáig tartó és sok ízben félbe maradt betegségében Likhtenstáin Károly Hertzeg, Fő Vezér, Óstriában komendőrozó Vezér, egy könnyü lovas seregnak vezére, és Bétsi fő városnak kommendánsa, életének 59-dik és katonaságának 40-dik esztendejében meg-haláloza. A' Császár mindenkor nagy betsületben és kedvében tartotta jeles tulajdonságiért, és közönségesen mindenek szereték.

A' sok brillantoknak árra mellyekkel Károlyi Gróf-né, öszve-esküttetése napján fel-ékesítve volt 280000 forintokra betsültetik.

A' hátár - szélekről érkezett tudósítások.

Bánátnál. Briszakárol, Vitéz Erdődy Regementjének téli - szállásáról. „ Az ötödik Divizio nálunk fel-állítatott, melly a' harmadik Májórrá lett Piácsek Kapitánynak vezérlése alatt lészén. Ezen uj Divizio-nál. Svadronos Kapitányokká lettenek: Kováts, Rakovizky és Endrödy. Második Kapitányokká lettek: Berzovitzky, Amíteter Báró, Kosztolányi és Hadik Húszár Regementből által jött' Zátoretzky és Veszélka azonképp második kapitánysággal. Fel-Hadnagyokká lettek: Rupperts, Palugyai, Andrásy Gróf, Luzsinzky Báró, a' *Proprietarius*nak fia Erdődy Gróf, Kenyefsey, Molk Báró. Strázsa - Mesterek Al-Hadnagságot nyertének: Mihóky, Kováts, Jelenffy, Paulovits Nedetzky, Sárofsy, Sz. Iványi, Veglesy Sákmin vasas Regementitül; Terney Káplár hasonlóképp' Al-Hadnagságra emeltetett. — A' Reservo - Svadronunk-is meg-érkezett Gallitziából. — Melly nyomorúságban vagyunk, ki-nem irhatom, kivált ezen három Divizio, a' melly Lugos tájékán fekszik. el-púfztúlt helyeken szállva vagyunk; majd éhen el-vefzünk; semmit nem kaphatunk. Ha néha Lugoson kap-is az ember valamit; az mind drága. Egy tojas 3 krajtzár, 1 itze fargakása 14, 15, 16 kr, bab lentse és borsónak itzéje 10, 12 kr. Mi valóban meg-emlegetjük a' Móldvai táborozást, a hol semmi rövidségünk nem vólt, sem betsület, sem éles dolgából. Itten a' mint látom, ha csak nyarara *provisiót* nem téfzen az ember, el-nem él. A' múlt nyáron is Kenyefsey pajtásommal edgyütt szekeret tartottunk a' *provisio* végett; és így semmi hátra-maradásunk nem vólt az egész nyáron. Minémü károk estek itten Bánátnál, le-nem irhatni. Többnyire magunk népe rontotta-meg ezt a' tartományt — Mind eddig a'

Rang-listát tellyeséggel kezemhez nem kaphattam; hanem most reménylem, hogy szerit tenni fogom, mivel közelebb vagyok a' Stabhoz.,,

Zemlénből érkezett utóbbi tudósítások semmit sem említnek arról, hogy a' Belgrádi Törökök — a' mint 14 levélben jelentetett vala — Besániára által-ütöttek volna. Ez okból azon hírt tsupa költeménynek tarthatjuk, míg az udvari tudósítás által meg-nem erősítetik. — Febr. 18-áról iratik: hogy egynehány napok előtt 2 Frantzia kurok érkeztek Zemlénbe izenetekkel, a' kik leg-ottan által-mentek Belgrádba, miután kotsijokat a' Zemléni Pósta házban hagyták, és egy más rendbéli izenetet a' N. Eszterházi Antal Regiment. kafsájánál le-tettek volna. Mind a' ketten Belgrádba által mentenek légyen ez okbul: hogy ha az egyik meg-betegedne, a' másik folytassa a' dolgot. — 13-an a' Törökök nagy számmal a' Száván által-jövének, és az innentső parton tüzet rakának, melly-nél tsendességben dohányozának, miglen Vurmzer Húszárokat jönni látának; a' kikkel szembe szállani nem bátorkodván, hajókra ülének és Belgrádba visszaterének. A' nagy *allah*-kiáltásoknál egyéb nem hallatik Belgrádbul. — A' lovas szabad seregnek öltözete még meg-nem érkezett.

Tóth országban. Febr. 13-án költ levél jelenti, hogy a' Törökök ismét Berbir megett a' Lieftzi mezőségen öszve-gyülekeznek és sántzokkal kerítik-bé táborjokat. Azt mondják, hogy Laudont távol kell tartani a' vároktul, mert másként minden óltalom haszon nélkül való, ágyúkkal hartzol, és tüzzel győz mindent, a' mint Novinál tapasztaltuk. — Midőn legközelebb 50 Törökök Berbire a' határfalukra nyargaltak volna, hogy a' még tartozandó *haratsot* vagy adót a' jobbágyoktul el-szedjék, a' Berbiri Kapitány e-
láb

Jébb a' mi határbéli őrizetünknek jelentette, hogy ezek a' Törökök nem mennek ellenséges szándékkal, hanem hogy az adót be-gyűjtsék. A' hol a' jobbágyok nem fizethetnek azon szempillantásban, azoknak marháikat hajtják el a' Törökök, vagy feleségiket és gyermekiket viszik rabságra és elébb el-nem botsátják, míg le-nem fizettek mindent. Egy szegény embert, a' ki nem fizethette-meg adóját, a' minap kardra hánytak és feleségét rab szolgálatra magokkal el-vitték. — Tóth országban minden Regimentek meg-muflráltatnak. A' katona örül annak hogy Laudon vezérlése alatt fog har-tzolni, és egészségeért bort iszik.

Szebenből Febr. 20-án. A' mi határ-hegyeink még egéfszen hóval bé-borítva vagynak, és tsak a' járatlan utak akadályoztatták a' Törököket paszszufainknak há-borgatásában. Oláh országbul hozzák a' híreket, hogy Mavrojeni fáradhatatlanúl fegyverkezteti-fel hadi sere-geit. A' múlt esztendőben leg-gyakortabb a' Brásórá vezető paszszufokra történek az ellenségek; most-is úgy látszik, hogy oda tzeloznak leg-inkább. Nem régen-ten három Törökök fogva vittettek Brásóba, Midőn szándekjokról meg-kérdettetének, ki-süle, hogy Mav-rojeni Hertzeg fogadta őket, és elégséges pénzt-is adott nékik, hogy a' mi hadi készületünket Brásóban 's egy szóval azon a' tájékon ki-kém'éljék.

Nintsen már semmi kétség abban, hogy Bender-nek meg-vétele ama bizonytalan hírek közzül való, a' mellyek téli időben jeles történetek hijjával, költetnek. Egy tsapáfsal nem lehet Bendert el-venni, a' mint e' következendőből ki-tetszik. Bender leg-nevezetesebb városa Bessarabiának, Dništernek déli partján áll, nagy, népes, meg-erősített és mintegy 80000 lakosai va-gynak, mellyet 3 ló farku Basa vezérel. A' levegő ég egészséges benne, vidéke kellemetes és határ nélkül való

való térség. - A' lakofok Moldvaiak, Örmények, Zsidok és Törökök. - A' múlt Orosz -- Török háborúban fok vitézekbe és vezérjekbe került az Oroszoknak ezen várnak meg vétele. Panin Vezér válogatott hadnéppel vitta az erőtséget Jul. 26án 1770. A' Dniesterek mind a' két partján ágyúzó sántzok vették a' lönyire a' vár-falaktól. Mindenfelől ágyúkkal és mozarokkal rontattatott a' hely, és jöllehet az Oroszok által gyúladást okoztak benne; mindazáltal a' Törökök el-öltötték a' tüzet. A' várbéliek mindennap ki-rohantak az ostromlók' sántzaira, melly alkalmatosságnal az Oroszok estenek-el. Mindazáltal a' végső ostromra meg-tétettek a' készülétek, és a' Gránadérok el-erítették a' bé-fedett utat, midőn Óbel vezér el-ttök meg-ölettetnék. Ezen szerentsétlenség függőben tartá a' dolgot 'segyszersmind alkalmatosságot szolgáltatott a' vár' kommandánsának, a' ki-rohanásra. A' Gránadérok látván vezérjeknek halálát; a' rájuk rohano Törökök előtt rendetlenül hátrálának, miglen Panin Vezér nagy sereggel segítségekre siette, rendbe állitá őket és a' szerentse kotzkáját meg-forditá. A' Törökök, a' kik mindenfelől szorongattatának, egymástól el-fszakaszottak, de nagy veszteséggel ismét öszve-kapcsolódtak. Ezen történet, melly a' várbéli őrizetet meg-gyengítette és félelembe ejtette vala, reménységet nyujta a' várnak fel-adására. A' nagy veszteség, a' hadi szeretek fogyta, és a' segítségnek távol-léte, mivel a' Dunán innén semmi Török seregek nem voltak, a' várnak vezérét szerződésre bírta; de Panin Vezér, a' ki jól tudta a' Törökök szorúltságát a' szerződésről semmit sem akara hallani. Ismét ostrommal fenyegeté a' Törököket, a' kik ez által kényszerítettének fogságra adni magokat. A' győző Benderbe bé-méne 26-án. — E pedig történt, minekutánna két ütközetben meg-veretettek és a' Dunán által-kergettettek volna a' Törökök. Ha egyszer Bendert meg-veszik-is az Oroszok; még is a' Dunán innen lészén még mit dolgozniok. Bender után hátra vagyon még Kili és Ismail. E két városok a' Duna mellet vagynak és erős őrizetjek vagyon. — Valamint nálunk és az Oroszoknál meg-tétetnek a' hadi készülétek további folytatására a' hadakozásnak; úgy a' Törökök sem nyugszanak; főképpen Ismailban, Ki-

Kiliban és Galatzban sántzokkal kerítik - bé magokat. Ezen a' tájékon olly nagy hó volt, hogy sem az Oroszok sem a' Törökök egymáshoz nem férhettek. Mintegy 2000 Törökség nem régenten az Orosz őrizetekre akart ütni; de a' nagy hó miatt ki-nem indulhatott helyébül.

E' következő történet ambár nem mondathatik újságnak; mindazáltal mivel nevezetes és nem mindennek előtt esméretes, itten helyet érdemel. — Midőn a' Törökök Noviból ki-költöztenek volna a' Fő Vezérnek, Laudon Báronak jelen-létében; 9 Török férfiak aszszonyi ruhában a' Török aszszonyok közt elbújni és az által a' rabságtul meg-menekedni akartak. De ez semmit sem használa, a' szűz Noviáknak fátyoli fel-fedeztetének, és a' szakállofok ki válogattatának. A komendőrozó Basa Nóbiban, a' ki nem volt részben benne, azt kívánta a' Feldmarsalltól, hogy ezek az alá-valók büntetésül fel-akasztassanak, melly kívánságra bé-nem tellyesítették; mindazáltal a' Basának megbekülésére egyiknek közzülök 60 páltza méretteték talpára. Ezután következének a' gyermekek a' várból, a' kik között volt a' Basának 9 esztendőös tüzes eleven szép fia. E' bátran az ő Attyától egy töltött pistolyt kér vala. A' Feldmarsall kérdé őtet: fiatskám, minek neked a' pistoly? A' fiatal Török felele: hogy ezeket a' semmire való embereket, a' kik nemzetünknek ezt a' szégyent okozzák és aszszonyi ruhába bújnak, fejbe löjjem. A' Feldmarsall el-bámula ezen gyenge idejű Töröknek dítseretes indulatján, és a' Basát örvendezteté ezen jeles fián, mellyen a' Basa köny-hullását nem tartóztatá.

Azoknak a' tiszteknek száma a' kik a' múlt hartzára-keléskor rész szerént az ellenség előtt el-esztenek, rész szerént fogságba vitettek, rész szerént sebeikben vagy ispotályokban meg hóltanak, a' 600-at jóval feljül múlja.

Orosz fő Vezér Kamenzkoy Úrnak a'
Tatár Khámhoz küldött levele:
Felséges Khám!

„ Nem egy Orosz Vezér írja kegyelmednek ezen levelet (mert ez az ő felséges aszszonyának különös engedelmé nélküli nem bátorkodna levelezésre csezked-

kedni kegyélmeddel) hanem egy atyának szerentséttelenségén meg illetődött atya írja ezen levelet.,,

Mursa Asám Mambettől, és Büluh Geráj Temur Ali Báriaktártól értettem, hogy Gangura mellett történt tsatában fogságba jutottak, mivel felségednek fiát Mahmed Gerajt védelmezni akarák, a' ki mindazáltal a' hartzban el-vefze. Az ő holt teste itten a' hában fel-kerestetett, és köntöfsének némelly részeivel fel-találtatott, mellyel ismét fel-ruháztattam. E' szerint jöllehet nem nagy méltóságához illendő pompával, el-küldöm felségednek a' Gangurái Pap által, a' kinek tselédjét az alatt fogva tartom, hogy annál bizonyosabban által-adafsék vitéz fiúnak holt teste.

Ezen történetet egyedül tsak a' Mindenható akaratjának tulajdonítsa. Ő aza' ki egész birodalmoknak vagy különös személyeknek forsát határozza meg. Mi mint alatta valói, egyedül a' békeféségnek helyre-hozásáért esedezhetünk néki, hogy hasonló történetek el-távoztathassanak. Ha a' foglyoknak hibája miatt, az emberség' törvényjének az által eleget tészek midőn egy Mufulmának olly temetést szerzek, a' mint az ő vallasa és törvénye meg-kívánja, és a' millyen itten nem lett volna. Gangurában Decemb. 22 én 1788. — Az Ukrániai hadi sereg' harmadik osztályjának fő Vezére Mihailo Kamenzkoy.

A' Khám ezt a' feleletet küldé:

Tifzteletre méltó, ditső, vitéz fő Vezér! Az én fiam Mahmed Geráj Szultán a' kegyelmed és az seregim között történt ütközetben el-esett. E' volt az Isten akaratja, ez azoknak forsa, a' kik vallasokat és fejedelmeket híven szollgálják. KeGYelmed az említett foglyok' bizonyosságának nem akart hitelt adni, és a' holt testet őrizet alatt és a' Gangurái Papnak kísérese mellett Gangurából hozzám küldötte arra kérvén engemet, hogy vallyon valósággal az én fiamé, je'anteném. E' valójában az én fiam, és a' kegyelmed hozzám való jó szivesége, mellyet kegyelmed a' holt testnek el-küldésével meg bizonyított, szívemet érzékenységgel itlete. A' Papot viszfza küldöm, és hozzám mutatott kegyelméséget könyvező szívvel köszönöm.

P E S T E N N,

Nyomtattatott Patzkó Ferentz' betűivel.